

/KISPÁL ÉS A BÖRZ

POPTÖRTÉNET A MECSEK ALJÁN.

SIKA, KASZA, PÉCS.

SOKAN PRÓBÁLTÁK MÁR MEGFEJTENI PÉCS TITKÁT: MITŐL LETT PONT EZ A VÁROS A MAGYAR POP-ZENE TÖRTÉNETÉNEK LEGFONTOSABB VIDÉKI SZÍNHELYE? MIVEL AZONBAN EGYÉRTELMŰ VÁLASZ MÉG NEM SZÜLETETT, ÍGY E HAVI FÓKUSZTÉMÁNKBAN MI IS HOZZÁTESZÜNK A DISKURZUSHOZ NÉHÁNY ADALÉKOT. KEZDÉSKÉNT, ÍME A SOPIANAE POPKRÓNIKÁJA.

DÖMÖTÖR ENDRÉ.

A korai kereszténység egyik jelentős központja, középkori egyetemváros és kulturális, művészeti központ, korai ipar-, majd bányászváros, soknemzetiségű település, amelyben a munkásosztály és az egyetemi értelmiség él egymás mellett. Ez persze csak néhány jellemző a sokrétű Pécsről, és a legtöbbjük pont aligha bírt döntő befolyással a helyi popzene fejlődésére. Azt azonban jelzik, hogy a hely régóta hatással van az ott lakók életére. Hogy kisugárzása van.

A HATVANAS ÉVEK

És a pop történeti kisugárzáshoz az alapok is megvannak. Már az ötvenes években megnyílt a Szabadtéri Színpad, a Pécsi Big Band a város jazzéletének volt az elindítója, a stílus a hatvanas években már országosan is számottevő előadók és klubesteket termelt ki. Ebben az

évtizedben Budapesten kívül egyetlen városban sem volt olyan élénk beat-élet, mint itt: a Tremolo, a Cseke, a Rák, a Diamonds, a Phantom, a Savages, a Funny Fools és az NDK-t is megjárt Flamingó ugyan nem lettek országosan ismert zenekarok, de a helyieket elég jól elszórakoztatták. Akárcsak az ide is eljutó angol produkciók (Nashville Teens, a Stovepipe No. 4), amelyek csak tovább erősítették a zenekar-alapítási lázat.

A HETVENES ÉVEK

A következő évtized elején a Fairport Convention, majd Rhoda Scott is fellépett a városban, gyakorlatilag nem is kellett Budapestre utaznia a helyi zenerajongóknak, hogy láthassák azokat a nemzetközi sztárokat, akik eljuthattak ekkoriban Magyarországra. Ez nyilván inspiráló helyzet lehetett, az már kevésbé,

hogy sorra zártak be a kisebb klubok, mintha ezzel is csak elejét akarta volna venni az államhatalom a rockzene inspirálta lázadásnak. A korszak legnépszerűbb formációjának a Menüett nevű progrockzenekar számított, a helyi sztárnak pedig Meződi József énekes, aki a budapesti Apostollal lett országos kedvenc. Pécsen is elindult a tánccházmozgalom, a jazz pedig tovább erősödött (Pécsi Jazz Quartet, Spectrum). Az évtized közepén aztán stabilizálódott a koncerthelyszínek kérdése, innentől kifejezetten jónak számított a város klubhálózata. 1975-ben megnyílt a Pécsi Ifjúsági Ház, 1978-ban pedig a hozzá tartozó Ifjúsági Park is egy remek víziszínpaddal, működött a Szenes nevű egyetemi klub, majd hamarosan (1981-től) a DOZSO is felkapottnak számított.

A NYOLCVANAS ÉVEK

Nem is csoda, hogy ismét zenekar-alapítási hullám vette kezdetét, az *Amatőr együttesek pódiuma* sorozat remek platformot biztosított ehhez. Az évtized közepére az avantgárd Pécsi Underground Fórum, a rockos SK, a metál-sabb Morris, a progpopos Új Menüett és az újhullámos The Pertó számított népszerűnek. A legismertebb pedig a pécsi-pesti vegyes tagságú Millenniumi Földalatti Vasút volt, a maga szabálytalan avantgárd new wave-jével. A pécsi blues-szintér 1987 körül kezdett éledni, a Bormester Blues Band volt az úttörő (tagjai közt a későbbi Stoni Blues Band és Pécsi Magasfiúk Dalárdája, a legendás PMD zenészeivel), aztán jött Rudán Joe-val a blues-rockos Coda és a többiek: a Gyökek, a H.A.SZ.Ú., a Kavicsok. A folk ekkoriban már szintén erős volt: a Zengő és a Méta mellett a korelnők Széki kiáltó együttes jelentős. A jazz-szcéna pedig továbbra is az országos átlag felett teljesített, számtalan zenekarral, fesztivállal (Fúzió Jazz Trió, Va-Jazz stb.). Az évtized második felében – miután Nico is fellépett Pécsen – ismét új alterrock együttesek bukkantak fel, a punkos, avantgárd – Bizottságot és Kontroll Csoportot is megidéző –, vadul szexuális szövegeket éneklő Gruppensex, a new wave-es, U2-s Klán, a Kontroll-os, jazzpopos Öregek Otthona, a new wave-es, intellektrockos Kasza Blanka és persze a Kispál és a Borz.

A KILENCVENES ÉVEK

Ebbe az évtizedbe természetesen a Kispál sikertörténete vezet át: a kiemelkedő tehetség, a fáradhatatlan országos turnézás és Nagy Ferő támogatása együttesen eredményezte azt, hogy egyre nőtt rajongótáboruk. Mire az 1991-es *Naphoz Halddal* debütlemeze megjelent, már országos underground sztárok voltak, néhány éven belül pedig már overground is. Az egyik legfontosabb, legjobb magyar zenekar végig pécsi együttesként működött, de ez sokáig igaz volt Lovasi András frontember másik formációjára, a kétezres évekbeli Kiscsillagra is. Az évtizedben a popzene a Kispál felemelkedésével párhuzamosan Pécsen is egyre húzta fel. Az új alterklubok (A Gyár, Hard RÁK Café) új lehetőségeket teremtettek: elindult a Hétköznapl CSALódások punkzenekar, metáiban az Algernon és a Symmetry (később Perfect Symmetryként folytatták). Gömbös Gyula volt a helyi gitárhős, blues-tól folkrockig sok mindent játszott. A híres pécsi képregényrajzoló, Gróf Balázs egy Gyurmaklub nevű altrockzenekarban basszusozott, innen indult Babarci Bulcsú, aki afféle helyi kultfiguraként végigzenélte a következő két évtizedet: a Spleennel soulfunkos popot, a TükeZoo-val megannyi stílust, a Takáts Eszter-féle Pavilonnal folkot, a Zagastic-kal reggae-t

adott elő. A másik híres pécsi képregényrajzoló, Csordás Dániel egy Burzsoá Nyugdíjasok nevű punk-noveltó zenekarral polgárpukkasztott nagyon viccesen. Hiphopban a Megasound System volt az úttörő, országos szinten is, ellenfelükként a Dr. Antekirt és Pirx Kapitány disselték őket, elektropopban pedig a Casio Samples érdemel említést. Majdnem pécsinek számított a szigetvári posztrockos Persona Non Grata is.

A KÉTEZRES ÉVEK

A klubok ugyan folyamatosan átalakultak, és az évtized elején kicsit meg is rogyant a szintér, de a zenekarok töretlenül jöttek elő Pécsről: a helyi legenda Gyerekek folktronikával, a Siklósról pécsiesedő Peet elektrorockkal, a Spacesh!t dance-esebb spacepoppal kísérleteztek. A triprockos Esclain Syndo Berger Dalmával inkább a rock, a szintén vele induló, szintén triphopos mentalitású Singas Project inkább a lounge-os tánczene felé húzott, de utóbbi zenekar kísérte egy időben Takáts Esztert is, aki a folkos Pavilon után eklektikus dalszerző-előadóként futott be. Ha már énekesnők: a Megasztárban megismert Kandech Evelyn is pécsi. A Picsa punkvonalát az Aljas kúszóbab vitte tovább, a Psycho Mutants balkán-vooodoo-rockabillyvel jutott el nemzetközi sikerekig (Franciaországban népszerűek), a reggae-s Zagastic (és a SKA-Pécs) pedig a Singas-köréhez tartozó nagy és laza helyi zenészgaleri tagja. A Neofolk progresszív folkkal tűnt fel, és az etno szintén egy elem az inkább indiepopos, csupalány Rokokó Rosé zenéjében.

Ahhoz, hogy végképp Pécs legyen az ország legfontosabb vidéki városa a popzenében persze további nagy, országos sztárok kellett. És azok az elmúlt bő tíz évben érkeztek is szépen sorban. Az ajkai gyökerű, de Pécsen alakult 30Y lett a Kispál utáni generáció következő népszerű gitárpopzenekara, lemezről-lemezre egyre nagyobb közönségnek játszott és mindig meg tud újulni. Az ő befutásával nagy-

jából egy időben startolt a Kiscsillag, amely artrockosabban viszi tovább Lovasi korábbi zenekarának hagyományait. A hiphopos Punnany Massif már korai kiadványaival az underground rap egyik vezető hazai formációja lett, de aztán a tízes évek elején élő zenekari felállással státuszt tudtak váltani és szinte egyik pillanatról a másikra az ország legnépszerűbb zenekara lettek. Még náluk is gyorsabban futott fel a tízes években Halott Pénz, aki eleinte szólóban, majd hamar a Punnany-példát követve zenekarral lett Budapest Park-töltő sztár hiphopzenekar. Itt énekel amúgy Járai Márk, aki néhány évvel korábban a pécsi dalszerzőket bemutató Open Mic-esteken tűnt fel gitárjával.

Az elektronikus zene a kilencvenes évek óta divatos Pécsen, de a számtalan partisorozaton túl, előadói szinten csak az utóbbi években kezd kitűnni a szcéna. DJ Bodoo a legrégebbi motoros, mellette Bergi és Sirmo a főbb dj-k, a globálbass-es Stas a meghatározó producer, igaz ő már inkább Budapesten aktív, akárcsak a technós S. Olbricht. Stashoz és még sokan másokhoz hasonlóan a pécsi egyetemi szintű elektronikus zenei képzésben vett részt a legújabb felkapott, a futurebeats-es SixSix, aki szintén kétlaki alkotó. De a Pécsről elszármazottak körét bővíti például a hazai akusztikus folkpopszintér egyik motorja, Zanzinger vagy az indie-rockos The Immigrants is.

Hogy a pécsi zene milyen stabil lábakon áll, annak a számtalan még újabb, már országosan is népszerű zenekar a bizonyítéka: például a garázsrockos Junkie Jack Flash, vagy az eredeti módon rock'n'rollos Mongooz And The Magnet, amelynek külföldi tagjai egykori orvostanhallgatók, akárcsak a Fun Lovin' Criminals-os hangulatú Delusions Of Grandeur tagságának fele. A még frissebb, vagy még országos áttörés előtt álló feltörekvőkről pedig külön cikkben is szólunk a 24. oldalon. Pécs képtelen leállni.

